

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering. En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av Alvar Strandvold, senior manager og faglig rådgiver i fagavdeling regnskap i EY.

IASB evaluerer IFRS 15

IASB har igangsatt en evaluering av IFRS 15 Driftsinntekter fra kontrakter med kunder. I den forbindelse har IASB publisert et dokument hvor de blant annet gjør rede for områder ved standarden som har vist seg særlig krevende i praksis.

Siviløkonom og statsautorisert revisor
Alvar Strandvold
Senior Manager EY

«Post-implementation review» – en oversikt over prosessen

I henhold til IASBs prosesshåndbok («Due Process Handbook») skal det gjøres en gjennomgang av standarden etter implementering («Post-Implementation Review» eller «PIR») for å vurdere hvorvidt formålene med standardsettingen er oppfylt, om informasjonen som gis etter standarden er nyttig for brukerne av regnskapet, om kostnadene ved å anvende standarden er som forventet, og om prinsippene i standarden kan anvendes konsistent.

IFRS 15 *Driftsinntekter fra kontrakter med kunder* trådte i kraft for regnskapsår som begynte 1. januar 2018 eller senere. PIR av IFRS 15 ble igangsatt av IASB i andre halvdel av 2022. I første del av prosjektet har IASB gjennomført uformell informasjonsinnhenting fra ulike interessenter for å identifisere de områdene ved standarden som har vist seg å være mest krevende i praksis. Basert på dette arbeidet publiserte IASB i slutten av juni et informasjonsinnhentingsdokument («Request for Information», heretter omtalt som «dokumentet») hvor det etterspør tilbakemeldinger fra interes-

senter om konkrete temaer IASB har identifisert for nærmere gjennomgang og eventuelle andre forhold interessentene mener er relevante. Fristen for å svare IASB er satt til 27. oktober i år.

Etter å ha mottatt og gjennomgått tilbakemeldinger vil IASB publisere en rapport hvor det redegjøres for funnene, samt eventuelle punkter for videre oppfølging. Erfaringer fra tidligere PIR-er tilsier at det neppe kan forventes store endringer i IFRS 15 som et resultat av denne prosessen, men det gjenstår å se.

Hvilke områder har IASB rettet fokus mot?

IASB har i informasjonsinnhentingsdokumentet trukket frem ti ulike temaer, nærmere bestemt om standarden som helhet fungerer som tilsiktet, identifisering av leveringsforpliktelser, fastsettelse av transaksjonsprisen, fastsettelse av tidspunktet for inntektsføring, prinsipal-agent-vurdering, lisensinntekter, opplysninger, kravene til førstegangsanvendelse, interaksjonen med andre standarder og graden av konvergens mot den tilsvarende amerikanske standarden (ASC 606, *Revenue from Contracts with Customers*). I tillegg har IASB tatt med et åpent spørsmål, hvor innsendere kan peke på andre sider ved IFRS 15 IASB bør se nærmere på.

Under flere av temaene har IASB lagt inn det de kaller «spotlights», hvor de belyser konkrete områder som har vist seg særlig krevende, eller hvor det er observert uensartet praksis. I det følgende redegjøres det nærmere for enkelte av de belyste områdene.

Vederlag betalt til kunder

Transaksjonsprisen er iht. IFRS 15 det vederlaget som et foretak forventer å være berettiget til i bytte mot overføring av avtalte varer eller tjenester til en kunde. Standarden angir at eventuelt vederlag som skal betales til en kunde skal redusere transaksjonsprisen, så fremt det ikke er en betaling for en bestemt vare eller tjeneste som kunden overfører til selskapet. Det kan være situasjoner hvor selskap A kjøper noe av selskap B, og betaler for det, men hvor B samtidig også betaler noe til A. Vurderingen er om Bs betaling til A er betaling for en bestemt, vare eller tjeneste (og i så fall skal det regnskapsføres som et vanlig kjøp, uavhengig av at selskap A også er en kunde) eller om det ikke er det (og i så fall skal det redusere inntekten). Slike vederlag kan ta mange ulike former, som eksempelvis rabatter som betales ut, verdikuponger, prisgarantier med potensiell tilbakebetaling til kunder eller markedsføringsstøtte til kunder.

IASB har viet Spotlight 3 i dokumentet til vederlag til kunder, og har særlig trukket frem betalinger som agenter gjør til slutt kunder, f.eks. en drosjefor-midlingstjeneste som tilbyr verdikupon-ger til slutt kunder, selv om ikke formid-lingstjenesten i seg selv kontrollerer selve drosjeturen. IASB har mottatt tilbakemelding som kan tilsi at det er uensartet praksis ved at enkelte selska-per behandler slike betalinger som mar-kedsføringskostnader (ikke driftsinntektsreduksjon), mens andre behandler dem som vederlag betalt til kunder (som reduserer driftsinntektene).

Selskaper som har et betydelig omfang av vederlag betalt til kunder, kan i enkelte perioder, eller basert på enkelte måle-grunnlag, som eksempelvis over et helt kundeforhold, og ikke bare en enkelt kundekontrakt, få netto negative driftsinntekter. Hvorvidt et selskap skal, eller kan, reklassifisere negative driftsinntekter, fremgår ikke av IFRS 15, ei heller hvilket grunnlag dette eventuelt skal gjøres på. IASB ber derfor om innspill om hvor utbredt denne problemstillingen er, og hvilken praksis som i dag anvendes.

Kontroll over varer eller tjenester

IFRS 15 har en kontrollbasert tilnær-ming til inntektsføring, slik at inntekter skal innregnes når, eller etter hvert som, kontrollen over en vare eller tjeneste overføres til en kunde. Med kontroll menes i IFRS 15 muligheten til å styre bruken av og få så godt som alle gjenvæ-rende fordeler ved eiendelen, samt å kunne hindre at andre styrer bruken av og får fordelene ved en eiendel. Overfø-ringen av kontroll står også sentralt i vurderingen av om et selskap er prinsi-pal eller agent i en kundekontrakt – et selskap er prinsippal hvis det kontrollerer varen eller tjenesten før den overføres til kunde, hvis ikke er det agent.

For å gi veiledning i denne vurderingen har IASB inkludert tre indikatorer på om et selskap er en agent eller prinsippal. Disse er imidlertid ment å supplere kon-trollvurderingen, ikke erstatte den. Vur-deringen av om et selskap er prinsippal eller agent krever i mange tilfeller

utstrakt bruk av skjønn, og ble blant annet omhandlet i en agendabeslutning fra IFRIC, tolkningsorganet for IFRS-regnskapsstandarder, publisert i mai 2022.

I Spotlight 5 fremkommer det at enkelte selskaper mener kontrollvurderingen, særlig i samspill med indikatorene, er krevende, og at flere utelukkende vurde-rer indikatorene fremfor å se hen til selve kontrolldefinisjonen. Dette kan i ytterste konsekvens føre til feil konklusjon på prinsippal-agent-vurderingen, med den konsekvens at selskapet pre-senterer inntektene feil (brutto i stedet for netto, eller omvendt).

Fastsettelse av transaksjons- prisen

Med innføringen av IFRS 15 ble det også etablert en ny tilnærming til å vurdere når, og hvordan, et selskap skal innregne driftsinntekter. Standarden definerer tre ulike situasjoner hvor et selskap skal innregne inntekter over tid, altså etter hvert som kontrollen over varen eller tjenesten overføres til en kunde: 1) kun-den mottar og forbruker samtidig forde-lene ved varen eller tjenesten som leve-res, 2) selskapets ytelse skaper eller for-bedrer en eiendel som kunden kontrollerer etter hvert som den skapes eller 3) selskapets ytelse skaper en eien-del uten alternativ bruk for selskapet, i kombinasjon med at selskapet har en håndhevbar rett til betaling for ytelser utført til dato. I alle andre tilfeller skal et selskap innregne inntekten på ett tids-punkt.

I Spotlight 4 fremkommer det at selska-per stort sett har overvunnet de utford-ringene som knyttet seg til disse vurde-ringene, trolig godt hjulpet av at IFRIC i flere agendabeslutninger har tatt stilling til spørsmål om selskaper har oppfylt vilkårene for inntektsføring over tid. Samtidig fremhever IASB at vurderin-gen av det tredje tilfellet over fortsatt er krevende i en del tilfeller.

Det er særlig vurderingen av om et sel-skap til enhver tid under hele kontrak-tens varighet har håndhevbar rett til

betaling for ytelser utført til dato som har vist seg å være krevende i praksis. IASB viser særlig til eksempler fra pro-gramvarebransjen, spillbransjen og entreprenørbransjen. Vurderingen kan dog også være krevende i andre bransjer, som illustrert gjennom Finanstilsynets kontroll av Nekar ASAs årsregnskap for 2017 og halvårsrapport for 2018, hvor det springende punktet var om selskapet hadde håndhevbar rett til betaling på tross av en plikt til å gjen-nomføre dekningsalg.

Interaksjonen med andre standarder

I de innledende bestemmelsene i IFRS 15 har IASB avgrenset standardens vir-keområde mot andre standarder, og regulert regnskapsføringen av kontrak-ter som delvis er innenfor virkeområdet for IFRS 15 og delvis innenfor virkeom-rådet for enkelte andre standarder. Likevel er det flere eksempler på at sam-spillet mellom IFRS 15 og andre stan-darder fremstår uklart.

Spotlight 9.1-9.4 beskriver at det særlig er interaksjonen med henholdsvis IFRS 3 *Virksomhets sammenslutninger*, IFRS 9 *Finansielle instrumenter*, IFRS 16 *Leieavtaler* og IFRS 10 *Konsernregnskap* som kan være krevende i enkelte tilfeller. Når det gjel-der IFRS 3, er det først og fremst målin-gen av kontraktseideler og -forpliktelse (enkelt sagt opptjent, ikke-fakturert inntekt og forskuddsbetalinger fra kunde) som skaper utfordringer, fordi IFRS 3 krever at disse måles til virkelig verdi på overtagelsestidspunktet i en virksomhets sammenslutning, mens målingen under IFRS 15 bygger på transaksjonsprisen. Mens den ameri-kanske standardsetteren, FASB, har behandlet problemet ved å vedta en pre-sisering om at ASC 606 (altså inntekts-føringsstandard) skal benyttes ved målingen av slike eiendeler, har IASB så langt ikke foretatt seg noe.

IFRS 15 har også flere ulike interaksjo-ner med IFRS 9, blant annet ved vurde-ringen av om det er en prisreduksjon når selger aksepterer et lavere vederlag iht. IFRS 15, eller et tap ved nedskrivning av

en fordring eller kontraktseiendel iht. IFRS 9. I dokumentet vises det også til regnskapsføringen av enkelte forpliktelser som oppstår ved regnskapsføring iht. IFRS 15, eksempelvis forpliktelsen ved salg av gavekort som enten kan byttes i selskapets egne varer eller tjenester eller tredjeparters varer eller tjenester, og om disse er finansielle forpliktelser som definert i IAS 32 *Finansielle instrumenter – presentasjon*.

Utfordringene knyttet til IFRS 16 er ikke nærmere beskrevet. Det er derimot interaksjonen mellom IFRS 15 og IFRS 10. Problemstillingen IASB trekker frem, er salg av eiendeler gjennom salg av aksjene i et selskap hvis eneste funksjon er å eie denne eiendelen (såkalte «corporate wrappers»). Utfordringen med slike transaksjoner er at salget av f.eks. et bygg som er regnskapsført som varelager

hos selger, normalt vil være innenfor virkeområdet for IFRS 15, mens salget av aksjer i et datterselskap er innenfor virkeområdet for IFRS 10. Denne problemstillingen ble diskutert i 2019 og 2020 av IFRIC, som sendte saken videre til IASB fordi de mente standardsetting var nødvendig. IASB har så langt ikke foretatt seg noe endelig, og forklarer i dokumentet at det heller ikke på kort sikt planlegger å foreta seg noe, fordi det mener problemstillingen har begrenset omfang og at eventuell standardsetting vil berøre flere standarder. Problemstillingen er imidlertid utbredt i enkelte bransjer, blant annet i eiendomsbransjen, også her i Norge. Denne problemstillingen er for øvrig også relevant for de salg-og-tilbakeleie-transaksjoner under IFRS 16 hvor det er aksjene i et selskap som selges, men det er eiendelen i selskapet som leies tilbake.

Oppsummerende kommentarer

Det er i skrivende stund uklart om, og eventuelt i hvor stor grad, IASB vil gjøre endringer i IFRS 15 for å ta hensyn til problemstillingene de selv trekker frem, samt eventuelle andre innspill. Informasjonsinnhentingsdokumentet er uansett interessant lesning, fordi det peker på områder hvor IASB selv anerkjenner at standarden er krevende å anvende eller at praksis kan være uensartet. Alle interessenter oppfordres til å sende inn høringssvar til IASB i den grad man er kjent med problematiske sider ved standarden eller områder hvor det er uensartet praksis.

Hvordan ser det ut og hvem påvirkes?

EUs nye AI-regelverk er på vei

AI-forordningen, et felleseuropeisk regelverk for kunstig intelligens, er forventet å tre i kraft i 2024. Forordningen vil ha stor innvirkning på Europa, Norge og ulike bransjer. Formålet er å klassifisere og regulere AI basert på risiko.

Advokat
Trygve M. Gravdahl
Partner Advokatfirmaet Ræder

Et krevende og ambisiøst prosjekt

Helt siden forslaget om et felleseuropeisk regelverk knyttet til kunstig intelligens («AI») ble foreslått av Europakommisjonen i april 2021, gjennom forordning 2021/0106(COD) (heretter «AI-forordningen»), har det vært utførlig diskutert og debattert hva regelverket vil bety for Europa og dets utvikling innenfor AI og teknologi. EU er den første regionen som utarbeider et eget

Advokat
Henrik Holen
Advokatfirmaet Ræder

AI-lovverk og dette er et krevende og ambisiøst prosjekt. Ikke minst skyldes det at teknologien som skal reguleres, allerede i årevis har utviklet seg raskere enn lovgiverne har kunnet følge med, og behovet for et eget regelverk er allerede på overtid.

I sitt arbeid har EU måttet vekte viktige hensyn mot hverandre, særlig behovet for grunnleggende rettigheter og sikkerhet for menneskene i EU, opp mot det å

ikke overregulere og hemme utviklingen av AI-systemer utviklet i Europa, sett opp mot andre land. Sammenliknet med land som allerede var avanserte på AI, hadde europeiske selskaper allerede en lengre vei å gå uten fordyrende og tidskrevende krav fra EU, mente noen.

Det hersker liten tvil om at et regelverk som klassifiserer og regulerer bruken og utvikling av AI, vil innføres. Det er heller ikke tvilsomt at et slikt regelverk er nødvendig for, som EU-kommisjonen selv har uttalt, å ivareta personvern og respekt for grunnleggende rettigheter innad i EU. Med utviklingen av avansert teknologi som nå skjer verden over, spør